

RECENZJA
dorobku dr inż. Marii Rybaczewskiej,
w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości

Podstawa formalno-prawna recenzji

Podstawą formalną przygotowania niniejszej recenzji jest Uchwała Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Akademii WSB Nr 2/2025/2026 z dnia 10 października 2025 r., powołująca mnie na recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr inż. Marii Rybaczewskiej, która ubiega się o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości. Postępowanie zostało wszczęte na podstawie wniosku dr inż. Marii Rybaczewskiej z dnia 30 czerwca 2025 roku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości, skierowanego do Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej za pośrednictwem Rady Doskonałości Naukowej.

Podstawą prawną oceny osiągnięć naukowych Kandydatki, ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego, są zapisy Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.). Zgodnie z art. 219. ust. 1. ww. Ustawy stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która:

- 1) posiada stopień doktora;
- 2) posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:
 - a. 1 monografię naukową, wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
 - b. 1 cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych, opublikowanych w czasopismach naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
 - c. 1 zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
- 3) wykazuje się istotną aktywnością naukową albo artystyczną, realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Osiągnięcie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2 ww. Ustawy, może stanowić część pracy zbiorowej, jeżeli opracowanie wydzielonego zagadnienia jest indywidualnym wkładem osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego.

Kryteria zapisane w ww. Ustawie stanowią zatem oś mojej oceny. Recenzję przeprowadziłem na podstawie dokumentacji przekazanej mi przez jednostkę prowadzącą postępowanie habilitacyjne. Składają się na nią: Część I. Wniosek habilitacyjny wraz z czterema załącznikami: (1) dane Wnioskodawcy, (2) odpis dyplomu uzyskania stopnia doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu, (3) autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć Wnioskodawcy, (4) wykaz osiągnięć naukowych Wnioskodawcy, stanowiących znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości oraz Część II. Główne osiągnięcie naukowe: wydruki cyklu dziewięciu publikacji pod wspólną nazwą „Determinanty zachowania konsumentów w turbulentnym otoczeniu: demografia, postęp technologiczny, sytuacje zagrożenia, aspekty lokalne”. Do dokumentacji dołączono ponadto dwa dyski pamięci – pendrive z dokumentacją zapisaną w plikach pdf¹.

W mojej opinii dokumentacja została przygotowana prawidłowo, spełnia wymogi formalne związane z postępowaniem w sprawie o nadanie stopnia doktora habilitowanego. Szkoda, że nie znalazły się w niej stosowne potwierdzenia opisanych w dokumentacji aktywności Habilitantki (certyfikaty, dyplomy, zaświadczenia, itp.). Stwierdzam ponadto, że we wniosku prawidłowo wskazano dyscyplinę naukową: nauki o zarządzaniu i jakości, aczkolwiek dyscyplina ekonomia i finanse też byłaby dobrym wyborem.

Niniejsza recenzja składa się z czterech części, w których dokonam analizy i podsumowania:

1. wykształcenia i przebiegu kariery zawodowej;
2. osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.);
3. istotnej aktywności naukowej, realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej;
4. osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę.

1. Wykształcenie i przebieg kariery zawodowej

Dr inż. Maria Rybaczewska urodziła się 25 sierpnia 1982 roku w Lipnie. Tytuł zawodowy magistra inżyniera uzyskała na Politechnice Łódzkiej, w International Faculty of Engineering, Business and Technology w 2008 r. po złożeniu pracy magistersko-inżynierskiej pt. „The influence of a well done public relations strategy on the goodwill and, consequently, business value”. Stopień naukowy doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu uzyskała 3 lipca 2014 r. na Wydziale Organizacji i Zarządzania Politechniki Łódzkiej po obronie rozprawy doktorskiej pt. „The employer image and purchase decision process of the buyer upon the example of the telecommunications sector”. Promotorem pracy doktorskiej była prof. dr hab. Agnieszka Izabela Baruk. Recenzje wydali prof. dr hab. Jacek Otto oraz prof. nadzw. dr hab. Adela Barabasza.

¹ Wniosek wraz z dołączoną do niego dokumentacją otrzymałem w dniu 14 listopada 2025 roku.

Pracę na uczelni Habilitantka rozpoczęła w 2015 roku prowadząc zajęcia w International Faculty of Engineering, Business and Technology Politechniki Łódzkiej w ramach projektów Project-Based Learning, wykorzystując zarówno podstawy teoretyczne, jak i swoje doświadczenie praktyczne z konsultingu, marketingu i public relations. W tym samym roku podjęła również zatrudnienie na stanowisku adiunkta w Wyższej Szkole Informatyki i Umiejętności w Łodzi, gdzie do 2016 r. prowadziła zajęcia dydaktyczne na studiach licencjackich, magisterskich i podyplomowych, zarówno w trybie stacjonarnym, jak i niestacjonarnym. W latach 2016–2020 pracowała jako adiunkt na Wydziale Zarządzania Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, realizując zajęcia w Łodzi, Warszawie oraz Londynie. W ramach tego stanowiska współpracowała również z Clark University we wszystkich wymienionych kampusach, rozwijając aktywność dydaktyczną i akademicką o wymiar międzynarodowy. Od 2017 r. pełniła funkcję Research Fellow na University of Stirling, w Stirling Management School, Marketing and Retail Division². W latach 2022–2025 była zatrudniona na stanowisku badawczym adiunkta na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, gdzie otrzymała grant badawczy w ramach inicjatywy doskonałości UJ³, rozszerzając swoją działalność o projekty o znaczeniu ogólnokrajowym i międzynarodowym. Obecnie pracuje jako adiunkt w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej na Wydziale Nauk Stosowanych, kontynuując zarówno aktywność naukową, jak i dydaktyczną.

W 2020 r. za osiągnięcia naukowe Habilitantka otrzymała nagrodę JM Rektora Społecznej Akademii Nauk w Łodzi. W 2021 r. wyróżnienie od Clark University za osiągnięcia dydaktyczne i naukowe. Kandydatka deklaruje członkostwo i współpracę z dziesięcioma zagranicznymi stowarzyszeniami, federacjami i grupami badawczymi.

Jak wynika z wykazu postępowań awansowych o nadanie stopnia doktora, doktora habilitowanego i tytułu profesora dostępnego w systemie RAD-ON obejmującego postępowania wszczęte po 1 października 2019 roku, dr inż. Maria Rybaczewska nie ubiegała się dotąd o stopień doktora habilitowanego.

Tak więc, na podstawie analizy przesłanej mi dokumentacji stwierdzam, że dr inż. Maria Rybaczewska posiada stopień naukowy doktora i tym samym spełnia pierwsze kryterium przedstawione w art. 219 ust. 1 pkt 1) Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.).

2. Ocena osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.)

2.1. Ocena osiągnięcia naukowego, stanowiącego podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego

² Afiliacja Habilitantki jako Research Fellow w University of Stirling została potwierdzona w metadanych publikacji znajdujących się w repozytorium tej uczelni; niemniej w dokumentacji habilitacyjnej nie przedstawiono formalnego zaświadczenia jednostki o pełnionej funkcji.

³ Dokładna weryfikacja tego faktu w publicznie dostępnych rejestrach projektów UJ nie jest możliwa bez dostępu do wewnętrznych dokumentów jednostki. W dokumentacji habilitacyjnej nie przedstawiono formalnego zaświadczenia jednostki o otrzymaniu grantu badawczego.

Jako osiągnięcie naukowe, wnikające z ww. Ustawy, które stanowi podstawę ubiegania się o stopień doktora habilitowanego, dr inż. Maria Rybaczewska wskazuje cykl dziewięciu powiązanych tematycznie prac naukowych pod wspólnym tytułem „Determinanty zachowania konsumentów w turbulentnym otoczeniu: demografia, postęp technologiczny, sytuacje zagrożenia, aspekty lokalne”. Wszystkie prace opublikowane zostały w wydawnictwie naukowym oraz czasopismach naukowych, które w roku ich opublikowania w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b. Wszystkie publikacje wchodzące w skład tego cyklu, prócz pierwszej, zostały przygotowane w języku angielskim i ukazały się w latach 2019-2025, a więc po uzyskaniu przez Kandydatkę stopnia doktora. W skład cyklu wchodzi następujące pozycje:

1. **Rybaczewska, M.** (2025). *Zachowania zakupowe w internecie zaawansowanego wiekiem konsumenta z dwóch perspektyw poznawczych*. Warszawa: Difin. Udział Habilitantki 100%. Punkty MNiSW 120.
2. **Rybaczewska, M.**, Kłopocka, A.M., Kuszewski, T., Sułkowski, Ł. (2023). Grocery shopping behaviour in the era of Covid-19: panel data analysis from convenience store sector in England, Scotland and Wales, *Economics & Sociology*, 16(2), 210–228. <https://doi.org/10.14254/2071-789X.2023/16-2/13> Deklarowany udział Habilitantki 60%. Punkty MNiSW 140. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 2,1; Cite Score: 5,4.
3. **Rybaczewska, M.**, Sparks, L. (2021). Ageing consumers and e-commerce activities. *Ageing & Society*, 42(8), 1879–1898. <https://doi.org/10.1017/S0144686X20001932> Deklarowany udział Habilitantki 80%. Punkty MNiSW 140. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 2,3; Cite Score: 6,3.
4. **Rybaczewska, M.**, Kłopocka, A.M., Kuszewski, T., Sułkowski, Ł. (2021). Consumers' response to pandemic threat: purchase behaviour in convenience stores. Evidence from British panel data. *Journal of International Studies*, 14(4), 251–269. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2021/14-4/17> Deklarowany udział Habilitantki 60%. Punkty MNiSW 100. Bazy indeksujące: Scopus. Cite Score: 4,8.
5. **Rybaczewska, M.**, Sułkowski, Ł., Bilan, Y. (2021). Covid-19 pandemic and independent convenience stores in the United Kingdom, *Inżynieria i Gospodarka - Inżynieria i Gospodarka*, 32(3), 258–265. <https://doi.org/10.5755/j01.ee.32.3.28360> Deklarowany udział Habilitantki 70%. Punkty MNiSW 70. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 2,5; Cite Score: 5,2.
6. **Rybaczewska, M.**, Sparks, L. (2020). Locally-owned convenience stores and the local economy. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 52, Art. No. 101939. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2019.101939> Deklarowany udział Habilitantki 70%. Punkty MNiSW 100. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 11,0; Cite Score: 20,3.
7. **Rybaczewska, M.**, Jirapathomsakul, S., Liu, Y., Tsing Chow, W., Thanh Nguyen, M., Sparks, L. (2020). Slogans, Brands and Purchase Behaviour of Students. *Young Consumers*, 21(3), 305–317. <https://doi.org/10.1108/YC-07-2019-1020> Deklarowany udział Habilitantki 50%. Punkty MNiSW 70. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 3,5; Cite Score: 5,9.

8. **Rybczewska, M.**, Sparks, L. (2019). Place marketing and place based loyalty schemes. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 14(1), 42–56. <https://doi.org/10.1108/JEC-09-2019-0094> Deklarowany udział Habilitantki 70%. Punkty MNiSW 40. Bazy indeksujące: Web of Science; Scopus. Journal Impact Factor (JIF): 2,4; Cite Score: 6,3.
9. **Rybczewska, M.**, Chesire, B.J., Sparks, L. (2020). YouTube vloggers as brand influencers on consumer purchase behaviour. *Journal of Intercultural Management*, 12(2), 117–140. <https://doi.org/10.2478/joim-2020-0047> Deklarowany udział Habilitantki 60%. Punkty MNiSW 20.

Prace naukowe wchodzące w skład głównego osiągnięcia naukowego Kandydatki zostały opublikowane i rozpowszechnione w formie cyklu powiązanych tematycznie publikacji, na który składa się: jedna monografia; sześć artykułów w czasopiśmie indeksowanym zarówno w bazie Scopus, jak i Web of Science; jeden artykuł w czasopiśmie indeksowanym w bazie Scopus oraz jeden artykuł w czasopiśmie nieindeksowanym w bazach Web of Science czy Scopus. Łączna punktacja MNiSW tych publikacji wynosi 800, sumaryczny JIF 23,8 a sumaryczny Cite Score 54,2. Biorąc pod uwagę liczbę prac składających się na cykl, ich punktację oraz rangę, dorobek dr inż. Marii Rybczewskiej ilościowo oceniam jako dość obszerny. Wszystkie prace powstały na przestrzeni siedmiu lat i nie były to jedyne publikacje, które Habilitantka opublikowała w tym okresie, o czym piszę w dalszej części recenzji.

Monografia naukowa zaliczona do cyklu została przygotowana przez Kandydatkę samodzielnie, natomiast pozostałe artykuły powstały we współautorstwie – w zespołach tak polskich, jak i międzynarodowych, zróżnicowanych liczebnie (od dwóch do sześciu autorów). Z jednej strony świadczy to o kompetencjach Habilitantki w zakresie pracy zespołowej, z drugiej zaś – naturalnie utrudnia jednoznaczne wyodrębnienie jej indywidualnego wkładu. Mimo braku oświadczeń współautorów czy informacji o wkładzie poszczególnych autorów zamieszczanych zwykle na końcu artykułów, analiza treści samooceny oraz układu autorstwa wskazuje jednoznacznie, że jej udział był znaczący. We wszystkich prezentowanych publikacjach dr inż. Maria Rybczewska występowała bowiem jako pierwszy autor, a opisany zakres jej prac potwierdza wiodącą rolę w realizowanych projektach.

Sama Kandydatka wskazuje (punkt 4.2 Autoreferatu), że jej udział w opracowywanych artykułach obejmował kluczowe elementy procesu badawczego i publikacyjnego. W sposób powtarzalny odpowiadała za identyfikację luki badawczej, współtworzenie lub samodzielne opracowanie koncepcji badania i struktury artykułu, formułowanie celów oraz pytań badawczych. W większości prac była również zaangażowana w pozyskiwanie danych empirycznych lub budowanie baz danych, a także współuczestniczyła w analizie wyników. Stałym elementem jej wkładu było ponadto przygotowanie zasadniczej części tekstu: od redakcji kluczowych fragmentów po opracowanie większości lub dominujących partii artykułu. Synteza dostępnych mi informacji wskazuje, że choć artykuły powstawały w zespołach o różnym składzie osobowym, Habilitantka pełniła w nich rolę inicjatorki i głównej autorki, odpowiadając za najważniejsze decyzje koncepcyjne, metodologiczne i redakcyjne. Jej wkład miał charakter wiodący, a w wielu obszarach – także przesądzający o ostatecznym kształcie publikacji.

Zgodnie z wytycznymi Rady Doskonałości Naukowej, zawartymi w dokumencie Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego (aktualizacja z 9/8/2023, s.13-14): „potwierdzenie istnienia cyklu jest możliwe, gdy poszczególne publikacje, zebrane w jedną całość, wskazują na oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wnosząc znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny naukowej. (...) Istnienie cyklu zakłada co do zasady świadomość jego tworzenia, (...) Udowodnienie „powiązania tematycznego” wskazanego cyklu spoczywa na osobie ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego, np. poprzez jego omówienie i wykazanie tego powiązania w „autoreferacie”. Ocenę istnienia znacznego wkładu należy rozpatrywać, biorąc pod uwagę dzień składania wniosku, a nie okres powstawania wiodącej części czy też całości publikacji wchodzących w skład jednotematycznego cyklu.” W przypadku recenzowanego dorobku naukowego można uznać, że taki cykl został przez dr inż. Marię Rybaczewską zaprezentowany. Dominuje w nim behawiorystyczny nurt badawczy, określony w tytule wniosku jako "Determinanty zachowania konsumentów w turbulentnym otoczeniu: demografia, postęp technologiczny, sytuacje zagrożenia, aspekty lokalne".

Cykl publikacji Habilitantki obejmuje w miarę spójne, kilkuletnie badania nad zachowaniami konsumentów w czterech komplementarnych obszarach: (1) demografii i zróżnicowania wiekowego, (2) wpływu postępu technologicznego na decyzje zakupowe, (3) zachowań konsumentów w warunkach zagrożenia oraz (4) regionalnych i lokalnych aspektów procesu podejmowania decyzji zakupowych. Struktura cyklu jest powiązana z jedenastoma celami badawczymi, określonymi przez Habilitantkę w autoreferacie (s.13), które łącznie stanowią logiczny i metodologicznie spójny program badawczy. Problemy te odpowiadają istotnym lukom poznawczym, identyfikowanym w literaturze przedmiotu i wnoszą realne wartości dodane do dyscypliny nauk o zarządzaniu i jakości, szczególnie w nurcie marketingu, zachowań konsumentów i zarządzania placówkami handlu detalicznego.

Pierwszy problem badawczy – heterogeniczność zachowań konsumentów w kontekście ich wieku – obejmował realizację celów 1–4 i został udokumentowany w monografii (1 publikacja wymieniona w cyklu) oraz w dwóch artykułach (3 i 7). Problematyka ta ma wysokie znaczenie naukowe, zwłaszcza w świetle globalnych trendów demograficznych i postępującego starzenia się społeczeństw. Wkład habilitantki obejmuje pogłębioną konceptualizację pojęcia konsumenta zaawansowanego wiekiem, identyfikację heterogeniczności tej grupy, a także systematyzację modeli zachowań konsumentów. Zrealizowane tu cele badawcze w sposób wyraźny wypełniają luki dotyczące zarówno teoretycznej klasyfikacji konsumentów, jak i empirycznego rozpoznania ich rzeczywistych zachowań. Dla nauk o zarządzaniu i jakości jest to temat o szczególnym znaczeniu, ponieważ umożliwia precyzyjniejsze projektowanie strategii marketingowych, polityk publicznych i programów wsparcia dla dynamicznie rosnącej grupy konsumentów w wieku senioralnym, a jednocześnie uwzględnia rosnącą polaryzację zachowań konsumentów między grupami wiekowymi.

Drugi problem badawczy – zachowania konsumentów w dobie postępu technologicznego – obejmował cele 5-6 i został udokumentowany w monografii (1 publikacja w cyklu) oraz w dwóch artykułach (3 i 9). W cyklu publikacji odzwierciedla się dwutorowe podejście Habilitantki: z jednej strony analizę aktywności zakupowej konsumentów online, ze szczególnym uwzględnieniem konsumentów zaawansowanych wiekiem (cel 5), a z drugiej identyfikację znaczenia nowych technologii i mediów społecznościowych w kształtowaniu relacji

z markami (cel 6). Kandydatka wypełnia tu wyraźną lukę poznawczą, wynikającą z marginalnego dotychczas traktowania konsumentów starszych jako użytkowników technologii zakupowych. Jednocześnie jej badania nad influencerami, vlogerami oraz marketingiem narracyjnym czy szeptanym stanowią wkład w rozwój wiedzy o cyfrowych determinantach decyzji konsumenckich, ważny dla teorii i praktyki zarządzania marketingowego. Dla dyscypliny kluczowe jest również to, że badania odwołują się do modeli decyzyjnych konsumentów, osadzając je w kontekście dynamicznie zmieniającej się infrastruktury technologicznej.

Trzeci problem badawczy – zachowania konsumentów w warunkach zagrożenia i obniżonego poczucia bezpieczeństwa – obejmował cele 7-8 i został udokumentowany w trzech artykułach (2, 4 i 5). Badania te, zrealizowane z wykorzystaniem danych panelowych z Wielkiej Brytanii, wnoszą istotny wkład do nauk o zarządzaniu i jakości, łącząc perspektywę konsumencką z analizą polityk publicznych, restrykcji pandemicznych i różnic regionalnych w regulacjach. Jest to obszar ważny poznawczo i praktycznie: pandemia COVID-19 unaoczniała potrzebę zrozumienia mechanizmów adaptacyjnych konsumentów w warunkach chaosu informacyjnego, zagrożeń zdrowotnych i ograniczeń mobilności. Badania Habilitantki, obejmujące porównania zwyczajów zakupowych w sytuacji stabilności oraz kryzysu, mają wartość interdyscyplinarną i dostarczają danych ważnych dla zarządzania kryzysowego, zarządzania placówkami handlu detalicznego, ekonomii behawioralnej oraz projektowania polityk publicznych.

Czwarty, ostatni problem badawczy – aspekty lokalne i regionalne w złożonym procesie podejmowania decyzji zakupowej – obejmował cele 9–11 (artykuły 2,6,8) i wnosi wartościowy wkład w takie obszary nauki jak: zarządzanie miejscem, marketing terytorialny czy ekonomia lokalna. W badaniach tych Habilitantka wykazała, że decyzje konsumentów są osadzone nie tylko w ich indywidualnych predyspozycjach czy segmentacji ze względu na wiek, lecz również w kontekście regionalnym: różnicach między krajami, roli lokalnych sklepów i wpływie lokalnych programów lojalnościowych. Cele badawcze obejmujące porównanie nawyków zakupowych między regionami (cel 9), analizę mechanizmów brandingu miejsca poprzez programy lojalnościowe (cel 10) oraz ocenę społeczno-ekonomicznej roli lokalnych sklepów (cel 11) odpowiadają na rosnące zainteresowanie zrównoważonym rozwojem lokalnym oraz znaczeniem lokalnych ekosystemów handlowych dla odporności społeczności. W kontekście nauk o zarządzaniu i jakości jest to wkład oryginalny i znaczący, rozszerzający dominujący w literaturze przedmiotu dyskurs globalny o ważny, często pomijany, poziom lokalny.

Oceniany cykl publikacji stanowi w miarę spójne oraz konsekwentnie realizowane osiągnięcie naukowe, które wnosi wartościowy i oryginalny wkład w rozwój teorii nauk o zarządzaniu i jakości, ze szczególnym uwzględnieniem obszaru marketingu, zachowań konsumentów oraz zarządzania placówkami handlu detalicznego. Habilitantka w sposób systematyczny i przemyślany podjęła cztery kluczowe problemy badawcze dotyczące: zróżnicowania zachowań konsumentów w przekroju wiekowym, wpływu postępu technologicznego na procesy decyzyjne, uwarunkowań zachowań konsumentów w sytuacjach kryzysowych oraz znaczenia lokalnego i regionalnego kontekstu decyzji zakupowych. Każdy z tych obszarów jest istotny z perspektywy współczesnych wyzwań stojących przed naukami o zarządzaniu i jakości, a jednocześnie dotychczas relatywnie słabo obecny w polskiej literaturze przedmiotu.

Podkreślić także należy, że Kandydatka wykorzystwała dość szeroki wachlarz metod badawczych i analitycznych, adekwatnie dopasowanych do specyfiki badań i dostępnych danych. Połączenie badań deklaratywnych, danych rzeczywistych oraz analiz uwarunkowanych kontekstualnie podnosi wiarygodność wyników i pozwala na wielowymiarowe ujęcie badanych procesów rynkowych. Choć cykl nie jest wolny od pewnych ograniczeń metodologicznych – typowych dla badań konsumentów – to nie wpływają one istotnie na ogólną ocenę jakości osiągnięcia.

Można uznać, że publikacje składające się na cykl tworzą logiczną, spójną i konsekwentną całość, a postawione przez Habilitantkę cele badawcze zostały zrealizowane w sposób pełny. Prace wzajemnie się uzupełniają, wzmacniają i dopełniają, budując wielowymiarową perspektywę analizy współczesnych zachowań konsumentów. W sposób szczególny należy podkreślić także walory praktyczne osiągnięcia. Wyniki badań mogą znaleźć zastosowanie w działalności przedsiębiorstw handlowych, w kształtowaniu strategii marketingowych, w zarządzaniu kanałami dystrybucji, w projektowaniu programów lojalnościowych oraz w tworzeniu polityk publicznych w obszarze bezpieczeństwa konsumentów i rozwoju lokalnego.

Reasumując należy uznać, że oceniane osiągnięcie spełnia kryteria stawiane dorobkowi habilitacyjnemu w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości. Jest ono wartościowe pod względem teoretycznym, metodologicznym i aplikacyjnym, posiada wyraźne cechy oryginalności oraz znacząco wzbogaca wiedzę o współczesnych zachowaniach konsumentów. W mojej opinii, osiągnięcie to zasługuje na pozytywną ocenę.

2.2. Ocena pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na podstawie dołączonego do dokumentacji Wykazu osiągnięć naukowych, stanowiących znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, odnieść można się do pozostałych osiągnięć naukowych i badawczych Kandydatki. Zgodnie z wytycznymi Rady Doskonałości Naukowej zawartymi w dokumencie Postępowania dotyczące nadawania stopnia doktora habilitowanego (ostatnia aktualizacja z 9 sierpnia 2023, s.11-12): „Druga z przesłanek warunkujących nadanie stopnia doktora habilitowanego wskazuje na konieczność posiadania w dorobku osiągnięć naukowych albo artystycznych stanowiących istotny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w której dana osoba zamierza uzyskać ten stopień. Co istotne, z przepisu tego nie wynika, by przedłożone do oceny w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego mogły być jedynie osiągnięcia uzyskane po otrzymaniu stopnia doktora. Tym samym nie ma przeszkód formalnych, by przedmiotowej ocenie poddać rozprawę doktorską (jeżeli została ona opublikowana), czy też dorobek powstały przed nadaniem stopnia doktora. Nadto należy zwrócić uwagę, że w omawianym przepisie mowa jest o osiągnięciach. Oznacza to, że warunkiem nadania stopnia doktora habilitowanego jest przedłożenie do oceny co najmniej dwóch osiągnięć, które spełniają kryterium znaczącego wkładu w rozwój określonej dyscypliny”. Pierwsze osiągnięcie – cykl publikacji zostało już przeze mnie ocenione, w tej części recenzji dokonam oceny pozostałych osiągnięć Kandydatki. Mimo, że nie ma przesłanek formalnych, by brać pod uwagę tylko osiągnięcia po uzyskaniu stopnia doktora, skoncentruję się głównie na osiągnięciach po uzyskaniu tego stopnia, mając jednak na uwadze całościowość pracy naukowej Habilitantki.

Dorobek naukowy dr inż. Marii Rybaczewskiej został zapoczątkowany jeszcze przed uzyskaniem przez nią stopnia doktora nauk ekonomicznych w zakresie nauk o zarządzaniu. Na uwagę w tym okresie, oprócz czterech artykułów opublikowanych w krajowych wydawnictwach uczelnianych, zasługuje monografia Kandydatki przygotowana we współautorstwie z dr. Sebastianem Bakalarczykiem i wydana przez Centrum Doradztwa i Informacji Difin: Bakalarczyk, S., Rybaczewska, M. (2008). *Managing Goodwill in Creating Corporate Value*. Warszawa: Difin. Inspiracją tej monografii była praca magistersko-inżynierska Habilitantki.

Dorobek naukowy zgromadzony przez Kandydatkę w efekcie jej działalności badawczej prowadzonej po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje (poza publikacjami zgłoszonymi jako główne osiągnięcie naukowe): cztery artykuły w czasopismach indeksowanych w bazach Web of Science i/lub Scopus lub Emerging Sources Citation Index, sześć artykułów w czasopismach indeksowanych w innych bazach, dwa współautorskie redakcje opracowań zbiorowych oraz autorstwo jednego rozdziału w opracowaniu zbiorowym (dwa kolejne są przyjęte do druku). Ich problematyka jest zróżnicowana, lecz jednocześnie spójna tematycznie i koncentruje się na szeroko rozumianych zachowaniach rynkowych, w szczególności na decyzjach zakupowych konsumentów oraz czynnikach je determinujących. Obejmuje ona m.in. zagadnienia procesu decyzyjnego konsumentów w różnych kontekstach (pandemia COVID-19, cykl życia, starzenie się, e-commerce), wpływu wizerunku przedsiębiorstw – zwłaszcza wizerunku pracodawcy – na postawy i rekomendacje klientów, a także znaczenia lojalności, miejsca i lokalnego otoczenia rynkowego dla funkcjonowania podmiotów gospodarczych. W części prac podejmowana jest również problematyka wizerunku organizacji (przedsiębiorstw, uczelni, sektora telekomunikacyjnego) oraz jego roli w relacjach z konsumentami, pracownikami i innymi interesariuszami. Dorobek Habilitantki ilościowo nie jest zbyt obszerny, ale uznać należy go za wartościowy. Warto też zauważyć, że są to publikacje w większości autorskie, a w przypadku prac współautorskich Kandydatka jest pierwszym lub drugim autorem.

Zgodnie z danymi publikowanymi przez JCR sumaryczny Impact Factor publikacji Kandydatki wynosi 37,4, CiteScore: 81,7, a liczba punktów MNiSW równa się 1250 (punkcja nominalna, nie uwzględniająca udziału współautorów). Cytowanie dorobku naukowego Habilitantki wynosi na dzień sporządzenia recenzji: w Web of Science: liczba cytowań 64 (bez autocytowań 58), h-index = 5; w Scopus: liczba cytowań 96 h-index: 6, w Google Scholar: liczba cytowań 298, h-index: 8, w Research Gate: liczba cytowań 205, h-index: 7 a Research Interest Score: 160,3. Uzyskiwane przez dr inż. Marię Rybaczewską wyniki badań stanowią więc istotny i zauważalny przez środowisko krajowe i międzynarodowe głos w dyskusji naukowej.

Swoimi wynikami badań Habilitantka dzieli się nie tylko na łamach książek i czasopism naukowych, ale także podczas wystąpień konferencyjnych. Po uzyskaniu stopnia doktora miała ich – zgodnie z deklaracją Kandydatki – w sumie 24, z czego 11 miały swoje miejsce na konferencjach międzynarodowych, organizowanych w kraju i za granicą.

Publikacje i wystąpienia konferencyjne Habilitantki mają swoją podstawę w jej aktywnościach badawczych, które znajdują tak implikacje naukowe, jak i praktyczne. Dr inż. Maria Rybaczewska prowadzi szeroko zakrojoną działalność naukową zarówno w Polsce, jak i za granicą, w szczególności w Wielkiej Brytanii, co wynika z jej zatrudnienia w University of Stirling. Na uwagę zasługują aktywności w takich projektach badawczych jak

grant badawczy w ramach działania Inicjatywa Doskonałości Uniwersytetu Jagiellońskiego, który Kandydatka otrzymała w postępowaniu konkursowym w roku 2022⁴; Go Local Programme realizowany z funduszy Rządu Szkocji przez Scottish Grocers Federation oraz Scotland Food and Drink, zapoczątkowany w roku 2020⁵; Healthy Ageing In Scotland – HAGIS Project, w ramach którego podjęły współpracę takie organizacje jak University of Stirling, National Institute of Ageing, Nuffield Foundation, FACTS International oraz University of Edinburg⁶; Analysis of Transactional Retail Data to Inform Policy Agendas for Town/City Centres Project, w ramach którego podjęły współpracę liczne podmioty jak Miconex Ltd., Stirling Council, Perth and Kinross Council, University of Stirling, Innovative UK oraz Data-Lab Funds (2016 - 2017)⁷ oraz realizowany obecnie City Centre Revitalisation Project⁸.

Habilitantka wykazuje także bardzo dużą aktywność recenzyjną i ekspercką. Dotychczas pełnił on rolę recenzenta w 9 renomowanych czasopismach indeksowanych w bazie Web of Science (JCR, ESCI) i/lub Scopus.⁹ Jest także, według jej deklaracji, członkiem lub bliskim współpracownikiem 10 stowarzyszeń, federacji oraz grup badawczych, które umożliwiają jej współpracę zarówno przy współtworzeniu nowych idei i inicjatyw, jak i popularyzacji wyników już przeprowadzonych badań¹⁰.

⁴ Projekt zatytułowany: Modele rezyliencji (lokalnego) kanału żywnościowego (sektora tzw. convenience stores) wobec dynamiki zmian zachowań konsumentów oraz wielowymiarowych zakłóceń podaży i popytu – transfer wiedzy i doświadczeń między Szkocją a Polską. Projekt zrealizowany został w latach 2022-2025. W efekcie podjętych działań powstały unikatowe bazy danych jakościowych oraz ilościowych, które posłużą Habilitantce do przygotowaniu przyszłych publikacji.

⁵ Według deklaracji Kandydatki, jest ona członkiem rady nadzorczej tego programu i odpowiada za analizę unikatowych danych pozyskiwanych od praktyki biznesu. Jest współautorką Go Local Programme Report 2025 komentowanego przez twórców polityk publicznych oraz środowiska handlowców. Obok praktyki biznesu oraz polityki, beneficjentem tego programu jest również nauka. W najbliższym czasie zostaną sfinalizowane trzy artykuły, które Autorka planuje złożyć do renomowanych czasopism naukowych.

⁶ Udział w tym projekcie umożliwił Kandydatce aktywny udział w opracowywaniu i analizie wyników badania ilościowego przeprowadzonego innowacyjną metodą z wykorzystaniem danych administracyjnych na reprezentatywnej grupie Szkotów. Przeprowadzone przedsięwzięcie doprowadziło do powstania raportu Healthy Ageing In Scotland: the pilot survey, którego szósty rozdział Online Shopping and Service Use In an Older Population in Scotland został opracowany przez Habilitantkę we współautorstwie z prof. Leigh Sparks oraz prof. Steve Burt. Projekt ten zainspirował badaczy także do dalszych działań w tym kierunku, a przeprowadzone prace zaowocowały recenzowaną monografią wydaną przez Difin oraz artykułem w Journal of Retailing and Consumer Services.

⁷ Współpraca między nauką, biznesem oraz urzędami ww. miast pozwoliła Kandydatce na przeprowadzenie badania jakościowego z elementami ilościowymi, co zaowocowało opracowaniem raportu użytecznego dla wszystkich ww. instytucji oraz publikacji naukowej opublikowanej w prestiżowym czasopiśmie Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy.

⁸ Program rozwoju przedsiębiorczości w obszarze rewitalizacji wraz z zasadami funkcjonowania centrum aktywizacji i przedsiębiorczości, UM Włocławek, PZR Consulting, Polska, European Social Funds (ESF) and European Cohesion Funds (2016 - 2018). Współpraca między nauką, biznesem oraz władzami miasta umożliwiła Habilitantce przeprowadzenie badania jakościowego oraz konsultacji społecznych, które doprowadziły do opracowania obszernego raportu wskazującego kierunki działań rewitalizacji na przyszłość.

⁹ Według deklaracji Kandydatki były to następujące czasopisma: Journal of Brand Management, Journal of Marketing Communications, Journal of Entrepreneurship Management and Innovations, International Review of Retailing, Distribution and Consumer Research, European Journal of Management and Social Science, Journal of Marketing Management, Sage Open, Ageing and Society oraz European Management Review.

¹⁰ Habilitantka wymienia następujące organizacje: The European Academy of Management, The Institute of Place Management (Manchester Metropolitan University), Cross-Party Group Meetings on Convenience Stores (Scottish Parliament), The Author's Licensing and Collecting Society (ALCS), Cross-Party Group Meetings on Towns (Scottish Parliament, Consumers, Cultures and Society Research Group, Stirling Crucible, Scotland's Towns Partnership, The Institute of Retail Studies oraz Scottish Wholesale Association.

Podsumowując część recenzji poświęconą ocenie osiągnięć naukowych Habilitantki stwierdzam, że wskazany przez dr inż. Marie Rybaczewską cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych pt. „Determinanty zachowania konsumentów w turbulentnym otoczeniu: demografia, postęp technologiczny, sytuacje zagrożenia, aspekty lokalne” wraz z pozostałymi osiągnięciami naukowo-badawczymi Kandydatki stanowi łącznie istotny i znaczny wkład do nauki w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości. Wartość uzyskanych wyników badań oraz sposób ich projektowania i organizowania potwierdzają także umiejętności prowadzenia badań naukowych przez Habilitantkę. Tym samym, w mojej ocenie dr inż. Maria Rybaczewska spełnia drugie kryterium przedstawione w art. 219 ust. 1 pkt 2) Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.).

3. Ocena istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Aktywność naukowa dr inż. Marii Rybaczewskiej od początku jej pracy, ma wyraźnie międzynarodowy charakter i prowadzona była w kilku ośrodkach naukowych, czego dowodzą zarówno etapy kształcenia akademickiego, jak i ścieżka zawodowa obejmująca zatrudnienie w instytucjach krajowych i zagranicznych.

Zgodnie z informacjami przedstawionymi w Autoreferacie (s.5-6; 42-47) oraz Wykazie osiągnięć naukowych (s.14-22), w okresie po uzyskaniu stopnia doktora Habilitantka kontynuowała pracę naukową, dydaktyczną i projektową w kilku instytucjach równocześnie. Od 2015 roku była zatrudniona w Wyższej Szkole Informatyki i Umiejętności w Łodzi, gdzie prowadziła zajęcia dydaktyczne na studiach o różnych stopniach kształcenia. W 2015 roku prowadziła także zajęcia w International Faculty of Engineering Politechniki Łódzkiej w ramach projektów PBL, wykorzystując swoje praktyczne doświadczenie zawodowe w konsultingu, marketingu i public relations. W latach 2016–2020 pełniła funkcję adiunkta w Społecznej Akademii Nauk, realizując zajęcia nie tylko w Łodzi, ale również w Warszawie i Londynie. W tym okresie współpracowała także z Clark University, biorąc udział w działalności dydaktycznej i projektowej tego ośrodka w poszczególnych kampusach. Przedstawiłem te informacje już w pierwszym punkcie recenzji.

Najistotniejszy wymiar jej międzynarodowej aktywności naukowej związany jest jednak z zatrudnieniem od 2017 roku na stanowisku Research Fellow w University of Stirling, w Stirling Management School, w Marketing and Retail Division. Stanowisko to ma charakter naukowy i realizowane jest w ramach Institute of Retail Studies. Kandydatka prowadzi tam projekty badawcze obejmujące m.in. współpracę z administracją publiczną (Rządem Szkocji, Parlamentem Szkocji i Parlamentem Wielkiej Brytanii), organizacjami pozarządowymi, jednostkami samorządu terytorialnego oraz partnerami biznesowymi. Działalność ta ma charakter ciągły, obejmuje badania, publikacje, ekspertyzy oraz partnerskie projekty wdrożeniowe, a także umożliwia jej wprowadzanie do obiegu naukowych wyników badań realizowanych na styku dwóch systemów gospodarczych – polskiego i brytyjskiego (szkockiego).

Jak podaje Habilitantka, w latach 2022–2025 była zatrudniona jako adiunkt badawczy na Uniwersytecie Jagiellońskim, gdzie otrzymała grant w ramach programu „Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza” (o czym też już wspominałem). Zrealizowane zadanie badawcze, zatytułowane „Modele rezyliencji (lokalnego) kanału żywnościowego wobec dynamiki zmian zachowań konsumentów oraz wielowymiarowych zakłóceń podaży i popytu – transfer wiedzy i doświadczeń między Szkocją a Polską”, ma istotny wymiar międzynarodowy i koncentruje się na porównaniu oraz przenoszeniu rozwiązań między dwoma krajami. Realizacja projektu wzmacnia naukową mobilność Kandydatki, umożliwia wykorzystanie brytyjskich doświadczeń w polskich warunkach oraz potwierdza jej zdolność do tworzenia i prowadzenia badań na styku różnych systemów rynkowych.

Obecnie, pracując na stanowisku adiunkta w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, dr inż. Maria Rybaczewska dalej rozwija współpracę z ośrodkami zagranicznymi, w tym przede wszystkim z University of Stirling. Charakter jej dorobku wskazuje, że praca w środowisku międzynarodowym oraz aktywność w różnych instytucjach (zarówno polskich, jak i zagranicznych) stanowią trwałe i integralny komponent jej działalności akademickiej. W efekcie Kandydatka wypracowała pozycję naukową opartą na współpracy międzynarodowej, mobilności akademickiej oraz zdolności do realizacji projektów badawczych o istotnym znaczeniu dla praktyki gospodarczej i polityk publicznych.

Podsumowując część recenzji poświęconą ocenie istotnej aktywności naukowej, realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej stwierdzam, że Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością w prowadzeniu badań we współpracy z badaczami i ekspertami z innych ośrodków naukowych. Kandydatka realizowała i nadal realizuje interesujące oraz wartościowe projekty naukowe w różnych zespołach (krajowych i międzynarodowych) i podejmowała różne zadania badawcze poza miejscem swojej obecnej afiliacji. Tym samym, w mojej ocenie dr inż. Maria Rybaczewska spełnia trzecie kryterium habilitacyjne przedstawione w art. 219 ust. 1 pkt 3) Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.).

4. Ocena osiągnięć dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę

W zakresie dydaktyki Habilitantka wykazuje znaczące doświadczenie, wynikające z prowadzenia zajęć na uczelniach w kraju i za granicą, w tym w Politechnice Łódzkiej, Wyższej Szkole Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Społecznej Akademii Nauk w Łodzi, Clark University, University of Stirling oraz Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej. Według deklaracji zamieszczonych w autoreferacie (s.49-50), Kandydatka prowadziła zajęcia z szerokiego spektrum 21 kursów, zarówno na studiach licencjackich, magisterskich, podyplomowych, jak i na poziomie Executive MBA¹¹. Część zajęć prowadzona była w języku angielskim, co po-

¹¹ Przedmioty prowadzone przez Habilitantkę: Marketing, Communication Theory and Research, Integrated Marketing Communication, Research Methods and Strategy, Modern manager, Human Resources, Public Relations, Negotiations, Consumers' Behaviour, Business Innovations, Retail Marketing, Cultural Diversity and Intercultural Communication, Project Management, Organisational Behaviour and Leadership, Intercultural

twierdza jej biegłość w dydaktyce międzynarodowej. W ostatnich latach Habilitantka pełni również funkcję promotora pomocniczego w trzech przewodach doktorskich, co świadczy o jej włączeniu w proces kształcenia młodej kadry naukowej. Jednocześnie należy zauważyć, że mimo wieloletniej działalności dydaktycznej nie wypromowała dotychczas ani jednego licencjata ani magistra, co istotnie osłabia tę część dorobku i wskazuje na stosunkowo niewielkie doświadczenie w finalizowaniu procesów dyplomowania.

W obszarze działalności organizacyjnej dorobek Kandydatki ma charakter ograniczony. Po stronie pozytywów należy odnotować jej aktualne zaangażowanie w Akademii WSB w Dąbrowie Górniczej, obejmujące prace konsultingowe na rzecz procedury akredytacyjnej EFMD, członkostwo w Radzie Biznesu i Radzie Programowej Szkoły Biznesu oraz koordynację modułu Capstone na studiach Executive MBA. Wcześniej pełniła funkcję koordynatora Consumers, Cultures and Society Research Group na University of Stirling oraz była członkiem komisji stypendialnej w Wyższej Szkole Informatyki i Umiejętności w Łodzi. Są to aktywności wartościowe, wskazujące na kompetencje organizacyjne, choć ich łączna skala nie jest duża.

Najbardziej rozbudowaną część analizowanych osiągnięć stanowi działalność popularyzująca naukę. Habilitantka aktywnie uczestniczyła w licznych konferencjach krajowych i zagranicznych, często w roli prelegenta, moderatora lub eksperta, o czym pisałem już wcześniej. Brała udział w pracach Cross Party Groups w Parlamencie Szkocji, co dowodzi zdolności do prezentowania wiedzy naukowej w środowisku decydentów publicznych. Jest współautorką corocznych raportów o oddziaływaniu praktycznym (m.in. „True cost of employment in retail sector” oraz „Go Local Programme”), komentowanych w mediach. Uczestniczyła również w wymianach akademickich w ramach programu Erasmus+ oraz prowadziła szereg szkoleń biznesowych. Zestaw tych aktywności (zob. Autoreferat, s. 51-53) przedstawia Habilitantkę jako osobę skutecznie łączącą naukę z praktyką oraz zaangażowaną w upowszechnianie wiedzy poza środowiskiem akademickim.

Podsumowując, osiągnięcia dydaktyczne, organizacyjne oraz popularyzujące naukę dr inż. Marii Rybaczewskiej można ocenić pozytywnie, choć nie są one szczególnie rozbudowane w każdym z tych obszarów. Jej dorobek dydaktyczny jest szeroki tematycznie i międzynarodowy, lecz ograniczony w zakresie formalnego dorobku promotorskiego. Aktywność organizacyjna ma charakter selektywny, ale wartościowy. Natomiast działalność popularyzująca stanowi wyraźnie najmocniejszy element tej grupy osiągnięć i dobrze wpisuje się we współczesne oczekiwania wobec naukowców w dyscyplinie nauk o zarządzaniu i jakości. Ogólny bilans jest korzystny i uprawnia do pozytywnej oceny. Niemniej jednak, osiągnięcia te nie są zaliczane do formalnych kryteriów w postępowaniu habilitacyjnym.

Podsumowanie i konkluzja końcowa

Biorąc powyższe pod uwagę, przedstawiony dorobek dr inż. Marii Rybaczewskiej należy ocenić pozytywnie. Dorobek ten spełnia wymogi stawiane kandydatom, ubiegającym

się o stopień naukowy doktora habilitowanego, zawarte w art. 219 ust. 1 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2023 r., poz. 742 z późn. zm.), to znaczy:

1. Habilitantka legitymuje się stopniem doktora.
2. Habilitantka posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące w mojej ocenie znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości.
3. Habilitantka wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej.

Ponadto, w uzupełnieniu: przedłożone do oceny osiągnięcia naukowe, w szczególności zawarte w cyklu dziewięciu tematycznie powiązanych prac pt. „Determinanty zachowania konsumentów w turbulentnym otoczeniu: demografia, postęp technologiczny, sytuacje zagrożenia, aspekty lokalne” stanowią wyraz dojrzałości naukowej Autorki, jak również jej umiejętności postrzegania i rozwiązywania problemów istotnych nie tylko w badaniach naukowych, ale i w praktyce życia gospodarczego. Są także dowodem nakładu pracy i zaangażowania w rozwijanie własnych kompetencji w zakresie wybranej specjalności naukowej i warsztatu badawczego. Całość pozostałego dorobku Habilitantki oceniam równie pozytywnie, szczególnie w wymiarze popularyzacji wyników badań.

Wyrażam zatem przekonanie, że oceniany dorobek naukowy, łącznie z pozostałymi podniesionymi w tej recenzji aktywnościami Habilitantki, odpowiada ustawowym wymogom stawianym procedurze postępowania habilitacyjnego. Popieram wniosek o nadanie dr inż. Marii Rybczewskiej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości oraz wnoszę o dopuszczenie Kandydatki do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego.

